

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології  
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА  
«КЛІНІЧНА ТА ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

**1. Вступ до медичної та клінічної психології**

• **Поняття медичної психології:**

- Медична психологія — це галузь психології, що досліджує психологічні аспекти медичних процесів, зокрема взаємодію між психологічними і фізіологічними аспектами здоров'я та хвороби.
- Вона вивчає психологічні механізми виникнення захворювань, їхнє протікання та вплив на процеси лікування та реабілітації.

• **Завдання та цілі медичної психології:**

- Аналіз психологічних причин хвороб.
- Психологічна підтримка пацієнтів під час лікування та реабілітації.
- Покращення ефективності лікування через оптимізацію взаємодії лікаря та пацієнта.

• **Роль психології в медицині:**

- Психологічне оцінювання стану пацієнта.
- Діагностика та корекція психосоматичних розладів.
- Підвищення мотивації пацієнтів до лікування.

• **Взаємодія психології та медицини:**

- Важливість мультидисциплінарного підходу у медичних установах.

- Роль клінічного психолога у команді медичних працівників: консультації, допомога при лікуванні психічних розладів, підтримка психічного здоров'я.
- **Клінічна психологія** — це галузь психології, яка займається вивченням, оцінкою, діагностикою, лікуванням і профілактикою психічних, емоційних і поведінкових розладів у людей. Клінічні психологи застосовують різні методи, включаючи психологічне тестування, інтерв'ю та терапевтичні техніки, для допомоги пацієнтам, які мають психічні чи поведінкові проблеми. Основною метою клінічної психології є покращення психічного благополуччя пацієнтів через виявлення причин їхніх розладів і надання відповідної допомоги. Клінічна психологія активно взаємодіє з іншими галузями медицини, зокрема психіатрією, неврологією та соціальною роботою.

## **2. Методи психологічної діагностики**

- **Психологічне тестування:**
  - Види психологічних тестів: інтелектуальні, особистісні, проєктивні.
  - Вибір тесту залежно від поставленої мети (діагностика, реабілітація, лікування).
  - Принципи використання тестів: надійність, валідність, стандартизованість.
- **Інтерв'ю та спостереження:**
  - Методи збору психологічної інформації: структуровані та неструктуровані інтерв'ю.
  - Спостереження за поведінкою пацієнта в різних умовах (медичний кабінет, життєвий контекст).
- **Психодіагностичні методи:**

- Проективні методи: Роршах, ТАТ (Тематичний апперцептивний тест).
- Особистісні опитувальники: MMPI (Міннесотський багатofазний особистісний опитувальник), шкала депресії Бека.

### **3. Психологія стресу та адаптації**

- **Механізми стресу:**

- Стрес як фізіологічна та психологічна реакція на зовнішні подразники.
- Моделі стресу: модель стресу Ганса Сельє, модель стресу Лазаруса.
- Фізіологічні та психологічні реакції на стрес (активація симпатичної нервової системи, емоційні реакції, зміни в поведінці).

- **Вплив стресу на здоров'я:**

- Психосоматичні захворювання: артеріальна гіпертонія, виразкова хвороба, астма.
- Вплив хронічного стресу на імунну систему.
- Стрес і психічні розлади (депресія, тривожні розлади, посттравматичний стресовий розлад).

- **Методи подолання стресу:**

- Психологічні методи: релаксація, медитація, когнітивно-поведінкова терапія.
- Медичні методи: медикаментозне лікування, фізіотерапія.
- Підтримка здорового способу життя: правильне харчування, фізична активність, режим сну.

## **4. Психологія хвороби**

- **Психологічні аспекти соматичних захворювань:**
  - Психологічна реакція на діагноз: заперечення, тривога, депресія.
  - Психологічні бар'єри до лікування: відмова від лікування, відсутність мотивації.
  - Психологічна допомога при хронічних захворюваннях: навчання пацієнта керувати хворобою, покращення якості життя.
- **Психосоматичні розлади:**
  - Визначення психосоматичних розладів.
  - Найпоширеніші психосоматичні захворювання: гастрит, виразка шлунка, гіпертонічна хвороба.
  - Методи психологічної допомоги пацієнтам з психосоматичними розладами.
- **Психологічний супровід пацієнтів із хронічними захворюваннями:**
  - Адаптація до хронічної хвороби.
  - Робота з тривожністю та депресією, пов'язаними з хронічним станом.

## **5. Психологічні аспекти лікування та реабілітації**

- **Психологічна підтримка при лікуванні важких хвороб:**
  - Психологічна підтримка при онкологічних захворюваннях, серцево-судинних захворюваннях, СНІД.
  - Психологічні труднощі пацієнтів: страх смерті, депресія, соціальна ізоляція.
- **Психологічна реабілітація пацієнтів:**

- Психологічна допомога на етапі реабілітації після операцій, травм, інсультів.
- Роль психолога у відновленні психоемоційного стану пацієнтів.
- **Роль психолога в медичній реабілітації:**
  - Сприяння в адаптації до нових фізичних обмежень.
  - Підтримка позитивного ставлення до процесу реабілітації.

## **6. Клінічна психологія в роботі з психічними розладами**

- **Психологічні підходи до лікування психічних захворювань:**
  - Психологічні моделі лікування психічних розладів: психоаналітичний, когнітивно-поведінковий, гуманістичний.
  - Лікування депресії, тривожних розладів, психозів.
- **Основні психотерапевтичні методи:**
  - Когнітивно-поведінкова терапія: техніки когнітивної реструктуризації, поведінкові техніки.
  - Психоаналіз: вивчення підсвідомих конфліктів та їх роль у розвитку психічних розладів.
  - Гуманістична терапія: фокус на розвитку особистості, терапевтичні стосунки.
- **Психологічна підтримка у психіатричній практиці:**
  - Взаємодія з пацієнтами з психічними розладами, підтримка на етапах загострення та ремісії.

## **7. Етика та професіоналізм у медичній психології**

- **Професійні етичні норми психолога:**
  - Принципи конфіденційності, неупередженості, поваги до пацієнта.

- Право пацієнта на інформовану згоду.
- **Конфіденційність та професійна відповідальність:**
  - Обов'язки психолога з точки зору захисту особистих даних пацієнта.
- **Взаємодія з пацієнтами та медичними працівниками:**
  - Командна робота з лікарями, медсестрами та іншими фахівцями для комплексної допомоги пацієнту.

## **8. Психологічна допомога при кризових ситуаціях**

- **Особливості психологічної допомоги при катастрофах, травмах та кризах:**
  - Психологічні ефекти катастроф, великих травм, стихійних лих.
  - Першочергові психологічні втручання: забезпечення емоційної безпеки, підтримка в стресових умовах.
- **Стратегії надання першої психологічної допомоги:**
  - Психологічна підтримка в умовах посттравматичного стресу.
  - Методи емоційної регуляції, релаксація в кризових ситуаціях.
- **Психологічне відновлення після травматичних подій:**
  - Довгострокова психологічна допомога, робота з травмами через терапію.